Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы

“Кәрәкәшле төп гомуми белем бирү мәктәбе”

Муниципаль бюджет белем бирү учреждениесе

Раслыйм

Мәктәп директоры

_______ Әхмәтова Э.Ф.

“ 23 ” 08 2019 Приказ № 106

“Туган телем – әнкәм теле” дәрестән тыш эшчәнлек

Программасы

Гомумиинтеллектуаль юнәлеш

Программаны тормышка ашыру срогы 2019-2022 нче еллар

Программаны эшләде:

Мәрдәнова З.Ә.

татар теле һәм әдәбияты укытучысы

Каралды:
педагогик берләшмә беркетмәсе
№___ “ __” август 2019

Кәрәкәшле, 2019

Аңлатма язуы

Укучының мөстәкыйльлеген, инициативасын, иҗади сәләтен үстерү - мәктәпнең төп бурычларыннан берсе. Укучының сәләтен үстерү өчен тиешле шартлар булдыру әһәмиятле, чөнки сәләт бары тик дөрес оештырылган эшчәнлектә генә үсә.

Күренекле мәгърифәтче Каюм Насыйри: "**Табигый сәләтлелек ул очкын гына, ул сүнәргә дә, кабынып китәргә дә мөмкин, аның кабынып китеп, зур ялкынга әверелүендә төп мәҗбүри көч булып хезмәт һәм үз-үзеңә таләпчән булу тора,”** – дигән. Билгеле бер эш белән җитди һәм эзлекле шөгыльләнгән баланың сәләте тиз ачыла, кызыксынучанлыгы арта.

Туган телдә сөйләшүче сәләтле балалар өчен “Туган телем – әнкәм теле” дәрестән тыш эшчәнлек программасы укучыларда белем алуга һәм фәнгә карата кызыксыну уяту, белемнәрне тирәнәйтү максатын күздә тотып төзелде. Программа сәләтле баланың мөмкинлекләрен тагын да үстерергә, һәр укучының тел белеме буенча сәләтен ачарга ярдәм итәчәк.

Предмет буенча олимпиада укучыларның сәләтләрен ачу һәм үстерүдә эффектив чара булып тора. Хәзерге вакытта 5-9 нчы сыйныф укучылары татар теле буенча мәктәп һәм район буенча гына түгел, республика бәйгеләрендә дә катнашалар. Гадәттә, олимпиада биремнәре мәктәп программасы дәрәҗәсеннән катлаулырак була. Шуңа күрә балаларны стандарт булмаган биремнәрне үтәүгә хәзерләү, шулай ук чит тирәлектә үзеңне иркен тотарга өйрәтү – дәрестән тыш эшнең төп бурычларыннан берсе. Эшләрне мөстәкыйль башкару, фәнни – эзләнү эшчәнлеген оештыру иҗади эшчәнлекне башлау өчен мөмкинлек ача.

Дәрестән тыш эшне оештыруда түбәндәге юнәлешләр күз алдында тотыла:

- сүзгә сак караш тәрбияләү, дөрес сөйләшергә өйрәтү;
- тел буенча белемнәрне тирәнәйтү;
- татар халкының мәдәнияты, сәнгате белән тирәнрәк таныштыру;
- татар теленнән стандарт булмаган биремнәр үтәү .

Максатка ирешү өчен балада ихтыяр көче тәрбияләргә, бөтен көчен, сәләтен, игътибарын тупларга өйрәтергә кирәк. Шушы сәләтләргә ия булган укучы гына, әти-әни һәм укытучы белән берлектә, зур уңышларга ирешә ала. Укыту эшчәнлеген башлаганда шушы вакытка укучыларның белем дәрәҗәләрен белү мөһим, бу алга таба эшне ни рәвешле оештыру мөмкинлеген ача. Кайсы эшкә күбрәк вакыт бирүне дөрес планлаштыру, алга таба эшнең нәтиҗәсен арттырырга ярдәм итә.

Программада республика, әдәбият, сәнгать әһелләренә бәйле даталар исәпкә алынды. Материал яшь үзенчәлекләренә туры китереп планлаштырылды. Программада, теоретик материал белән беррәттән, практик эшләр үткәрү дә каралган.

Программаның максаты:

- **Гамәли максат:** укучыларның татар теле фәне буенча белемнәрен киңәйтү, тирәнәйтү һәм ныгыту;
- укучыларны татар теленең кызыклы фән булуына төшендерү;
- укучыларныың иҗади сәләтләрен ачыклау һәм үстерү.
- **Гомуми белем бирү максаты:** акыл эшчәнлеген активлаштыру, логик фикерләү сәләтен үстерү, сөйләм культурасын үстерү.
- **Тәрбияви максат**: балаларның рухи дөньяларын баету, татар халкының мәдәнияте, сәнгате белән таныштыру,
- төрле милләт вәкилләре арасында дуслык һәм хөрмәт хисе тәрбияләү.

Программаның бурычлары*:*

- татар теленә уку фәне буларак кызыксыну үстерү;
- татар теле грамматикасы буенча белем, күнекмәләр булдыру;
- укучыларның сүзлек запасларын үстерү;

- укучыларда татар теленә хөрмәт һәм ихтирам тәрбияләү, телнең чисталыгын, дөреслеген саклау, телне, халыкның рухи мирасын өйрәнүгә кызыксыну уяту;
- үзара зәвыклы итеп аралашуга теләк тудыру һәм Татарстан Республикасы тарихына һәм мәдәниятенә хөрмәт хисе тәбияләү;
- китап белән эшли белү культурасы тәрбияләү;
- укучыларда фикерләү культурасы, кызыксыну формалаштыру һәм үстерү.
- укучыларның фикер йөртүен һәм тапкырлыкларын үстерү;
- төрле сүзлекләр белән эшли белү күнекмәләрен камилләштерү;
- балаларны текст, китап белән эш итү алымнарына өйрәтү.

Көтелгән нәтиҗәләр:

1) программаның күләме укучыларга үзләренең һөнәри омтылышларын, сәләтләрен ачыкларга, традицион булмаган дәрес төрләре аша матур сөйли, аралаша, үз фикереңне эзлекле, аңлаешлы итеп әйтеп бирүнең киләчәк тормышта бик кирәк булуын аңларга ярдәм итә;
2) укучы үзен иркен тотарга өйрәнә, психологик яктан ачыла;
3) үзенең мавыгуына туры килгән эш белән шөгыльләнә;
4) түгәрәктәге башка укучылар, укытучы белән аралашу вакытында эчке дөньясында ачыла, аралашу әдәбенә өйрәнә;
5) укучы фикерләргә, үз фикерен дәлилләргә өйрәнә;
6) сөйләм телен камилләштерә ;
7) әхлак һәм зәвык тәрбиясе ала;
8) шәхес булып тәрбияләнә, үз урынын таба;

Шәхси нәтиҗәләр:

1) шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге тудыру;
2) әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;

3) “гаилә”, “туган ил”, “мәрхәмәтлелек”, төшенчәләрен кабул итү, “башкаларга карата түземлелек, кайгыртучанлык”, “кеше кадерен белү” кебек хисләр формалашу.

Метапредмет нәтиҗәләр:

Укучыларда мәгълүмати җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәҗрибәсе ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрәнә, *у*кучыларда, компьютер яисә башка чаралар белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алу күнекмәләре формалаша.

Регулятив нәтиҗәләр:

1) үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;
2) эш тәртибен аңлап, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
3) билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
4) ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне формалаштыру.

Коммуникатив нәтиҗәләр:

1) әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
2) әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;
3) аралаша белү сәләтен үстерү;
4) парларда һәм күмәк эшли белү;
5) мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
6) әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү.

Танып белү нәтиҗәләре:

1) фикерләүне үстерү белән бәйле функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу,
2) иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру;
3) объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;
4) төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
5) тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

Программаны тормышка ашыру өчен мәктәптә барлык шартлар тудырылган.

Программа дәрестән тыш эшчәнлекне 5-7 нче сыйныф укучылары белән үткәрүне күздә тотып төзелде. Дәресләр атнага 1 тапкыр үткәрелә. Бер елга 35 сәг. барлыгы – 105 сәг.

1 нче ел өчен тематик план

№п /п	Тема	Сәгать саны	Белем һәм күнекмәләр, көтелгән нәтиҗәләр	Үткәрү вакыты	
				план	Фактик
1	Дәрестән тыш эшчәнлекне оештыру. Танышу. Дидактик уеннар .	1	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңларга тырышу, аралашканда әдәплелек кагыйдәләрен куллана белү, әңгәмәдә катнашу, бер-береңә дустанә мөнәсәбәттә булу.		
2	Нәрсә ул ребус? Ребуслар чишәргә өйрәнәбез. “Татарстан шәһәрләре” .	1	Татарстан шәһәрләре белән танышу, игътибарлы, күзәтүчән булу, шәһәр исемнәрен дөрес яза белү, рус телендәге тәрҗемәсе белән чагыштыру, охшаш, аермалы якларын таба белү, ребус чишәргә өйрәнү.		
3	Дидактик уеннар. Лото уенының барлыкка килүе һәм уйнау кагыйдәләре. “Тематик лото”.	1	Фикерле, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру, рәсем буенча җөмләләр, сораулар төзи белү, сүзләрне бер төркемгә туплый алу, ул төркемнәрне атау.		
4	Табышмакларның төркемчәләре. Тапкырларга – табышмак.	1	Фикерле, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, табышмакларны чишәргә өйрәнү һәм үзең табышмак уйлый алу, парларда һәм күмәкләп эшли белү.		
5	Кроссвордлар кайчан барлыкка	1	Фикерле, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, кроссвордларны чи-		

	килгән? Кроссворд-лар төзү һәм чишү.		шәргә өйрәнү, хайван ата-маларын дөрес яза бе-лергә өйрәнү		
6-7	Дидактик уеннар. “Телеграм-ма” “Бәхетле очрак”	2	Аерым темаларга караган сорауларга җавап бирә белү, грамматик форма-ларны бер-береңнән ише-тү аша аерырга өйрәнү, коммуникатив максатлар буенча әңгәмәдә катнаша алу		
8-9	Нәрсә ул шарада? Шарадалар. “Күп укыган, күп белер”.	2	Шарадаларны чишә белү, ж, ң, һ хәрефләре кергән сүзләрнең дөрес язылы-шын үзләштерү.		
10	Сүз уеннары. Аукционда уйнау кагый-дәләре. “Иҗек аукционы”	1	Сүзләрне иҗекләргә бүлү һәм юлдан-юлга күчерә белү, грамматик форма-ларны бер-береңнән ише-тү аша аерырга өйрәнү, фикерли белү күнекмәлә-рен үстерү.		
11	Тизәйткеч-телебезне төзәткеч.	1	Татар теленә хас үзенчә-лекле авазларны дөрес әйтә белү, аларны ишетеп таный белү, парларда һәм күмәк эшли белү, ишетү хәтеренең күләмен үстерү.		
12	Дидактик уеннар. “Буяу сатышлы”	1	Сайланган эчтәлек аша әңгәмәдешеңә кире кага, раслый белү, буяу атама-ларын истә калдыру, шә-хесара һәм мәдәни арала-шуда татар телен кул-лануга уңай караш бул-дыру.		

13	Башваткыч төзү кагый-дәләре. Башваткыч-лар чишү.	1	Фикерли, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, татар телендәге сүзләрнең сингармонизм законына бусынуын яки буйсынмавын аңлау.		
14	Мәкальләр дөньясында.	1	Татар халык мәкальләре белән танышу, мәгънәлә-рен аңлата белү, әңгәмәдә катнашу нормаль темп белән әйтелгәннең ишетү аша, мәгънәсен аңлау.		
15	Анаграмма-лар.	1	Анаграммаларны чишә белү, ә,ү,ө хәрефләре кергән сүзләрнең дөрес язылышын үзләштерү		
16	Тел көрмәк-ләндергечләр	1	Тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү, татар теленә хас үзенчә-лекле авазларны дөрес әйтә белү, аларны ишетеп таный белү, парларда һәм күмәк эшли белү.		
17	Тапкырлар клубы.	1	Әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау,татар телен яхшы өйрәнү теләге формалаш-тыру, татар милләтенең мәдәнияте белән кызык-сыну.		
18	“Тәрҗемәче” уен-ярыш.	1	Өйрәнелгән темалар буен-ча кечкенә информация бирә белү, парларда һәм күмәк эшли белү, аңлаган мәгълүмат турында фикер йөртергә өйрәнү.		

19	“Татарча да яхшы бел”.	1	Рәсем буенча җөмләләр төзү күнекмәләрен арттыру, өйрәнгән темалар буенча кечкенә информация бирә белү, чагыштырып нәтиҗә ясый белү күнекмәләрен камилләштерү.		
20	Саннар белән бәйле кызыклы фактлар. “Ромашка” уены.	1	Саннарны искә төшерү, саннар кергән шигырьләрне уку, тәрҗемә итү, диалог төзү.		
21	Нәрсә ул комплимент? Комплимент лар әйтәбез	1	Бер-береңә комплиментлар әйтә белү, парларда һәм күмәк эшли белү		
22	Татар халык ашлары. Дидактик уеннар “Тематик лото”.	1	Фикерли, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, , татар милләтенең мәдәнияте белән кызыксыну, татар халык ашлары турында мәгълүмат туплау.		
23	“Кем булып эшли?” -чы/-че сүз ясагыч кушымчалары	1	Әти-әниләрнең кем булып, кайда эшләвен, профессия исемнәрен әйтә белү.		
24	Антонимнар. Уеннар. “Әйе-юк димәскә, ак-карага тимәскә”	1	Капма-каршы мәгънәле сүзләрне аерырга өйрәтү.		
25	Синонимнар. Дидактик уеннар	1	Охшаш мәгънәле сүзләрне сөйләмдә куллану, чагыштырып нәтиҗә ясый белү күнекмәләрен камилләштерү.		
26	Омонимнар. Дидактик уеннар	1	Язылышы һәм әйтелеше бертөрле, мәгънәләре үзгә булган сүзләр белән таны-		

			шу, рус телендәге омоним сүзләр белән чагыштыру, аларны сөйләмдә дөрес куллану.		
27	Әдәпле сүзләр дөньясында	1	Әдәплелек кагыйдәләрен белү, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау, татар телендәге әдәпле сүзләрне яхшы өйрәнү теләге формалаштыру.		
28	Халык әйтсә, хак әйтә. Халык җырлары. “Әпипә”	1	Татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру, халык җырлары белән танышу, ошаганын ятлау.		
29	Санамышлар	1	Санамышлар белән танышу, аларны куллану, татар телен яхшы өйрәнү теләге формалаштыру		
30	Сүз уеннары. Сканворд төзү тәртибе. Сканвордлар чишү.	1	Фикерле, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, сканвордларны чишәргә өйрәнү һәм үзең сканворд төзи алу, парларда һәм күмәкләп эшли белү.		
31-32	Проект эше “Кызыклы грамматика”	2	Ел дәвамында өйрәнгәннәрне кабатлау, проект эшләү, аны яклау		
33	Тапкырлар һәм зирәкләр клубы.	1	Татар телен яхшы өйрәнү теләге формалаштыру, алган белем һәм күнекмәләрне куллана белү		
34	Тапкырлар һәм зирәкләр клубы.	1	Татар телен яхшы өйрәнү теләге формалаштыру, алган белем һәм күнекмәләрне куллана белү		
35	Йомгаклау. “Киләчәккә билет”.	1	Ел буена өйрәнгәннәрне анализлый белү. Киләсе елда нәрсәләр өйрәнергә теләкләре барлыгын әйтү.		

2 нче ел өчен тематик план.

№п /п	Тема	Сә- гать саны	Белем һәм күнекмәләр, көтелгән нәтиҗәләр	Үткәрү вакыты	
				план	Фактик
1	Кереш. Дәрестән тыш эшчәнлекне оештыру тәртибе. Куркынычсызлык кагыйдәләрен аңлату.	1	Татар теленең байлыгын, матурлыгын аңларга тырышу, аралашканда әдәплелек кагыйдәләрен куллана белү, әңгәмәдә катнашу, бер-береңә дустанә мөнәсәбәттә булу.		
2	Тел турында мәкальләр һәм әйтемнәр	1	Тел турында мәкальләр һәм әйтемнәр белән танышу, игътибарлы, күзәтүчән булу, рус телендәге тәрҗемәсе белән чагыштыру, охшаш, аермалы якларын таба белү, өстәмә чыганаклар белән эшләргә өйрәнү.		
3	Язу ничек барлыкка килгән?	1	Язу барлыкка килү турында мәгълүматка ия булу. Борынгы язулар белән танышу.		
4	Исем сүз төркеме. Исемең матур – кемнәр куйган.	1	Ялгызлык исемнәр турында өстәмә мәгълүматка ия булу. Үз исемнәре һәм гаилә членнарының исемнәренең мәгънәсен аңлата алу.		
5	Викторина «Сүзләр илендә»	1	Логик фикерләү сәләтен үстерү.		

6	Сыйфатлар-ның җөмләдә кулланылы-шы.	1	Асыл һәм нисби сыйфат-ларны аера белү. Сый-фатлар кулланып , хикәя яки әкият язу.		
7	“Тылсымлы сүзләр” илендә.	1	Бер сүздән мөмкин кадәр күбрәк сүз ясый алу күнекмәләре булу.		
8	Алмашлык-лар кергән табышмак-лар.	1	Алмашлык төркемчәләрен истә калдыру, аларны та-ный һәм куллана белү.		
9	Үтелгән сүз төркемнәре буенча вик-торина.	1	Алган белемнәрне кул-лана белү.		
10	Телләр дөньясында.	1	Кардәш телләр турында өстәмә мәгълүматка ия булу. М.Җәлил һәм Г.Тукай әсәрләренең кар-дәш телләрдә яңгырашын тыңлау. Охшаш һәм аер-малы якларны әйтә белү.		
11	Гарәп һәм рим цифр-лары.	1	Гарәп һәм рим цифрларын куллану үзенчәлекләре, аларны яза белү.		
12	Серле саннар	1	Саннарның башка исем белән аталуы, аларның нәрсә аңлатуын белү.		
13	Тапкырлар һәм зирәкләр бәйгесе.	1	Зиһн күнекмәләрен үсте-рү, башваткыч-табыш-маклар чишү. Викторина сорауларына җавап табу.		
14	“Хаталар Корольлеген дә”. (Уен “ Сихерле алмагач”.	1	Хаталарны табу һәм төзә-тә белү. Төрле ситуатив биремнәр чишүгә әзер булу.		

	Ситуация-ләрне чишү күнегүләре).				
15	Сүз төркем-нәре буенча тестлар эш-ләү.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү.		
16	Фигыль юнәлешләре	1	Фигыль юнәлешләренең кушымчаларын яттан белү. Фигыльләрнең юнә-лешләрен күрсәтә белү.		
17	Сүз төркем-нәре буенча кроссворд чишү.	1	Фикерли, уйлый белү, игътибарлы, күзәтүчән булу, кроссвордларны чи-шәргә өйрәнү.		
18	Билгесез ки-ләчәк заман хикәя фи-гыльләр кер-гән мәкаль-ләр табу.	1	Дәрестә алган белемнәрне куллана белү: билгесез киләчәк заман хикәя фигыльләрнең кушымча-ларын яттан белү, аларны таный белү.		
19	Белдеклеләр конкурсы. (Кагыйдәләр-не кабатлау).	1	Алган белемнәрне кулла-на белү.		
20	Сүз төркем-нәре буенча викторина.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү.		
21	Хәл фигыль формаларын кулланып “Минем ял көннәрем ничек үтә” дигән текст әзерләү.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү. Фигыль төркем-чәләрен аера белү, алар-ны иҗади биремнәрне үтәгәндә куллану.		

22	“Башваткыч” уены.	1	Алган белемнәрне куллана белү.		
23	Шарт фигыльләр кулланып, “Әгәр мин президент булсам..”дигән темага хикәя язу.	1	Алган белемнәрне куллана белү. Фигыль төркемчәләрен аера белү, аларны иҗади биремнәрне үтәгәндә куллану.		
24	Инфинитив кушымчаларының дөрес язылышы.	1	Инфинитивның архаик формалары турында мәгълүматка ия булу.		
25	Тестлар белән эш. Гадәти булмаган дәрес.		Төрле темага тестлар төзү күнекмәләренә ия булу.		
26	Фигыль сүз төркеме буенча “Башваткыч” уены.	1	Төркемнәрдә уен өчен сораулар әзерләү. Уен барышында каршы як көндәшләр белән үзара ихтирам, хөрмәт булу. Җиңә һәм җиңелә белү.		
27	Хәбәрлек сүзләр кулланып, дустыңа китапларны саклап тоту турында киңәшләр бирү.	1	Алган белемнәрне куллана белү.		
28	Бәйлек һәм бәйлек сүзләр кулланып, Казан шәһәре турында хикәя язу.	1	Алган белемнәрне куллана белү.		

29	“Тамчы шоу” бәйгесе	1	Команда белән эшләү күнекмәләре булу. Бер-береӊ өчен җаваплылык хисе.		
30	Теркәгечләр нең дөрес язылышы.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү.		
31	Модаль сүз төркемнәрен кулланып, диалог төзү.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү. Диалогларны уйнап күрсәтә алу.		
32	“Шигырь бәйрәме”	1	Сәнгатьле уку күнекмә-ләренә ия булу. Яттан уку өчен хәтерне яхшырту күнегүләре.		
33	“Минем әбием (бабам) - ветеран”	1	Әби-бабайлар белән әңгә-мә кора белү, алардан ишеткәннәрне матур итеп язу, өлкәннәргә кадер-хөрмәт күрсәтә белү.		
34	Татар теле грамматика-сын иң яхшы белүчегә бәйге.	1	Алган белемнәрне кулла-на белү.		
35	Йомгак ясау. “Киләчәккә билет”	1	Ел буена өйрәнгәннәрне анализлый белү. Киләсе елда нәрсәләр өйрәнергә теләкләре барлыгын әйтү.		

3нче ел өчен тематик план

№п /п	Тема	Сә-гать саны	Белем һәм күнекмәләр, көтелгән нәтиҗәләр	Үткәрү вакыты	
				план	Фактик
1	Кем ул хәбәрче?	1	Хәбәрчегә хас сыйфатлар. Журналист һөнәре нинди һөнәр ул? Журналист нинди сыйфатларны туплаган булырга тиеш? - Сорауларына җавап табу.		
2	Чишмә башын эзли китсәң…	1	Бүгенге матбугатның чишмә башы кая барып тоташа? Газета- журналлар кайчан барлыкка килгәннәр?- Сорауларына җавап табу.		
3	Газета ничек ясала?	1	Районыбызда нәшер ителүче «Ютазы таңы» газетасы типографиясенә экскурсия. Редактор, җаваплы сәркатип нинди эш башкара? Хәзерге вакытта газета ничек басыла? - Сорауларына җавап табу.		
4	5 нче октябрь - Укытучылар көне.	1	Яраткан укытучыларны зурлап шигырьләр, мәкаләләр иҗат итү. Иншалар конкурсында катнашу.		
5	Минем яраткан газетам.	1	Газеталарга күзәтүләр. Яраткан газетаңны билгели алу.		
6	Һәрвакыт яшь.	1	Балалар матбугатының бай тарихы турында мәгълүматка ия булу.		
7	Әдәби сөйләм һәм аның стиль-	1	Әдәби сөйләм стильләре белән таныш булу. Публицистика стиле турында		

	ләре.		киңрәк мәгълүмат алу.		
8	Мәкалә язу серләре.	1	Хәбәрче өчен иң кирәкле сыйфатлар белән танышу: кызыксынучанлык, күзәтүчәнлек, белемлелек, төгәллек, өлгерлек.		
9	«Уңыш бәйрәме» мизгелләре.	1	Мәктәптә уңыш бәйрәменең ничек узуы турында мәкалә язу, шигырьләр иҗат итү.		
10	Халык авыз иҗаты әсәрләреннән әкиятләр. Әкиятләрнең төзелеше.	1	Әкиятләрнең төзелешен, язу үзенчәлекләрен аңлау. Әкият язу өчен тема сайлау.		
11	Хайваннар турындагы әкиятләр.	1	Хайваннар турында әкиятләр иҗат итү.		
12	Тылсымлы әкиятләр.	1	Тылсымлы әкиятләр иҗат итү.		
13	Тормыш-көнкүреш әкиятләре.	1	Тормыш- көнкүреш әкиятләре иҗат итү.		
14	Шигырь - ритмлы сөйләм.	1	Шигырь төшенчәсенә билгеләмә бирү, аның эпик жанрлардан аермасын ачыклау, күңел дөньясына тәэсире турында сөйләшү.		
15	Рифма, строфа, һәм шигырь интонациясе – ритмның аһәңдәше.	1	Рифма, строфа һәм шигырь интонациясенең шигырьдә әһәмиятен аңлау.		

16	«Аксакал кыш»	1	Кыш ел фасылы турында шигырьләр иҗат итү.		
17	Авыдашлары быз иҗаты. Сирин, Ә.Шәрипов, Р.Фәррәхова иҗатларына күзәтү.	1	Авылдашларыбызның иҗаты белән танышуны дәвам итү.		
18	Үзебез табышмак чыгарабыз.	1	Табышмак иҗат итәргә өйрәнү.		
19	Без үзебез мәзәкче.	1	Мәзәклә р иҗат итәргә өйрәнү.		
20	Аралашу - үзе сәнгать	1	Аралашу осталыгына өйрәнү - яшь хәбәрче өчен аеруча мөһим. Аның кагыйдәләре.		
21	«Тема тапсам язар идем»	1	Көн саен очрап торган гадәти күренешләрдән кызыклы фактларны ничек сайлап алып, мәкалә язарга .		
22	Мәкалә .	1	Газетага язарга уйлаган тема кызыклымы, файдалымы, кабатланмас үрнәк булырлык һәм гыйбрәт алырлыкмы?		
23	Мәкалә язарга өйрәнәбез.	1	Мәктәптә булган вакыйга яки факт турында язу		
24	Репортаж-күзәтче жанр.	1	Репортаж сүзе нинди мәгънәне аңлата. Бу форма кайчан кулланыла? Репортаж язу буенча күнекмә алу.		

25	Очрашулар, бәйрәмнәр-дән репор-тажлар язу.	1	Репортаж язу серләрен өйрәнү.		
26	Интервью – иҗади гәпләшү	1	Мәгълүмат туплауның иң еш очрый торган алым-нарыннан берсе булган интервью нәрсә ул? Нин-ди максатта кулланыла?		
27	“Дөнья яме - әнкәй, хатын-кыз...”	1	8 Мартка багышланган шигырьләр, мәкаләләр иҗат итү.		
28	Исеме дә матур, җисеме дә	1	Иҗат җимешенә нинди исем куярга? Газета текстын оештырганда башлам өлешенә ничек игътибар итәргә? Язманы ни рәвешле урнашты-рырга? Һәр язманы уку-чыга яңалык алып килер-лек, мавыктырырлык итеп ничек оештырып була?		
29	Көлке капчыгы ертылгач...	2	1нче апрель - Көлке көненә карата мәзәкләр, шигырьләр иҗат итү.		
30	«Яз, яз, яз җитә…»	1	Яз ел фасылы турында шигырьләр иҗат итү.		
31	Алар мәңге онытылмас …	1	Сугыш һәм хезмәт вете-раннарына багышлап, шигырьләр язу, мәкаләләр иҗат итү.		
32	Иң якын дустым	1	Иң якын дус турында мәкалә язу, шигырь иҗат итү.		
33	Шәфкатьле-лек бизи кешене.		Шәфкатьле, изге гамәлләр кылучы авылдашларыбыз турында мәкалә язу.		

34	Газета-журналларда басылган шигырьләр, мәкаләләргә күзәтү.		Газета-журналларга күзәтү. Укылган мәкалә. Язмаларның әһәмиятен, уңай һәм тискәре якларын аера белү. Хаталарны табып. Анализлый алу.		
35	“Туган телем - әнкәм теле” дәрестән тыш эшчән-леккә йомгак ясау.		Ел буе алып барылган эшчәнлеккә нәтиҗә ясау.		

Укытучы өчен әдәбият исемлеге

Төп әдәбият

- Гайнуллин М.Х. Татарская литература и публицистика .Казань, Татарское книжное издательство, 1983.
- Галиуллина Г.Р. Татар теле. Лексикология. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2007.
- Ибраһимов С.М. Татар телендә синтаксик синонимнар. Казан. Татарстан китап нәшрияты, 1976.
- Кәримуллин Ә.Г. Тел – милләт сакчыысы. Казан. Татарстан китап нәшрияты, 1977
- Хөсни Ф. Ни әйтергә? Ничек әйтергә? – Казан: Татарстан китап нәшрияты, 1977
- Абдуллина Р.С. Стилистика һәм сөйләм культурасы мәсьәләләре. Яр Чаллы.
- Йосыпов Р. Сөйләшү әдәбе. Казан утлары журналлары..
- Саттаров Г.Ф. Татар телендә шәхескә олылап эндәшү. Казан, Татарстан китап нәшрияты.
- Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З. Хәзерге татар әдәби теле. Казан. "Мәгариф" нәшрияты, 2005.
- Сәлимов Х.Х. Татар теленең орфоэпик сүзлеге. Чаллы, "Камаз" нәшрияте, 2005.

Өстәмә әдәбият

- Гыймадиева Н.С. «Дәрестә һәм дәрестән соң» Казан, 2004.
- Исәнбәт Н. Татар халык мәкальләре. Яр Чаллы, “Идел-йорт” нәшрияты, 2000.
- Максимов Н.В. Татар теленнән тестлар. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2002.
- Саттаров Г.Ф. Татар исемнәре сүзлеге. Казан, Татарстан китап

нәшрияты 1981.
- Сафиуллина Ф.С., Ибраһимов Г.Б. Хикмәтле дә, бизәкле дә тугаан тел. Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 1998.
- Сафиуллина Ф.С. Тел дигән дәрья бар… Казан, Татарстан китап нәшрияты 1979.
- Татар теленең омонимнар һәм антонимнар сүзлеге.Яр Чаллы, “Рәхмәт”, 2015.
- Татар теле һәм әдәбияты укытучысына. Казан, “Яңалиф” нәшрият йорты, 2005.
- Тел – күңел көзгесе. Яр Чаллы, 2004.
- Туксан тугыз мәзәк. Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1960.
- Харисов Ф.Ф., Харисова Ч.М. Татар теленнән күнегүләр һәм тестлар. Казан, “Яңалиф” нәшрияты, 2006.
- Юсупов Р.А. Укучыларда сөйләм культурасы тәрбияләү. – Казан: Татарстан китап нәшрияты.

нәшрияты 1981.

Сафиуллина Ф.С., Ибраһимов Г.Б. Хисмәт... [illegible] да, бишегендә туган тел.

[illegible] нәшрияты 1998.

[illegible]

нәшрияты 1970.

Татар теле [illegible]

2015

Татар теле [illegible] Казан: "Мәгариф" нәшрияты, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Ф.Ф., Харисов Ф.Ф. [illegible]

[illegible] "Мәгариф" нәшрияты [illegible]

[illegible] Казан [illegible]

В данной рабочей программе внеурочной деятельности пронумеровано, прошнуровано и скреплено печатью МБОУ «Каракашлинская ООШ» 23 (двадцать три) страниц
Директор школы